

בס"ד

שינוי שמו של יעקב לישראל לפרשת וישלח

1. בראשית ל"ב

כח ויאמר אליו מה-שָׁמַךְ ויאמר יעקב. **כט** ויאמר לא יעקב ויאמר עוד שָׁמַךְ כי אם-ישָׂרָאֵל כי-שָׂרִיתָ עִם-אֱלֹהִים וְעִם-אֲנָשִׁים וְתוֹכַל. **ל** וישָׂאֵל יעקב ויאמר הגִּידָה-נָא שָׁמַךְ ויאמר לָמָּה זֶה תִּשְׂאֵל לְשָׁמִי ויִבְרַךְ אֹתוֹ שָׁם.

2. בראשית ל"ה

(א) ויאמר אֱלֹהִים אֵל יעקב קום עלה בית אל ושב שָׁם וַעֲשֵׂה שָׁם מִזְבֵּחַ לָאֵל הַנִּרְאָה אֵלֶיךָ בְּבְרִיחְךָ מִפְּנֵי עֲשׂוֹ אַחִיךָ: (ב) ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו הסרו את אֱלֹהֵי הַנֹּכַח אֲשֶׁר בְּתִכְכֶם וְהַטְּהֵרוּ וְהַחְלִיפוּ שְׂמֹלֵתֵיכֶם: (ג) ונקומה ונעלה בית אל ונעשה שָׁם מִזְבֵּחַ לָאֵל הַעֲנָה אֹתִי בַיּוֹם צָרְתִי וְיִהְיֶה עֲמֻדִי בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכְּתִי: (ד) ויתנו אל יעקב את כל אֱלֹהֵי הַנֹּכַח אֲשֶׁר בְּיָדָם וְאֵת הַנְּזָמִים אֲשֶׁר בְּאֲזִנֵיהֶם ויטמן אותם יעקב תחת האלה אשר עם שָׁכָם: (ה) ויסעו ויהי חתת אֱלֹהִים על הערים אשר סביבותיהם ולא רָדְפוּ אַחֲרָי בְּנֵי יעקב: (ו) ויבא יעקב לזוה אשר בארץ פְּנֵעַן הוּא בֵּית אֵל הוּא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ: (ז) ויבן שָׁם מִזְבֵּחַ ויקרא לַמָּקוֹם אֵל בֵּית אֵל כִּי שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אַחִיו: (ח) ותמת דְּבַרָּה מִיַּנְקַת רַבֵּקָה וַתִּקְבֹּר וַתִּתַּחַת לְבֵית אֵל תַּחַת הָאֵלוֹן ויקרא שְׁמוֹ אֵלוֹן בְּכוֹת: (ט) ויקרא אֱלֹהִים אֵל-יעקב עוד בְּבָאוּ מִפְּדוֹן אַרְס ויִבְרַךְ אֹתוֹ. י ויאמר-לו אֱלֹהִים שָׁמַךְ יעקב לא-יקרא שָׁמַךְ עוד יעקב כי אם-ישָׂרָאֵל וְיִהְיֶה שָׁמַךְ ויקרא את-שְׁמוֹ ישָׂרָאֵל. יא ויאמר לו אֱלֹהִים אֲנִי אֵל שְׂדֵי פְרָה ורְבֵה גוֹי וקַחֵל גוֹיִם וְיִהְיֶה מִמֶּךָ וימלכים מחלְצִיךָ וצֵאוּ. יב ואת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם ויִלְצָחֶק לָךְ אֲתִנֶּנָּה ויִזְרַעֵךְ אַחֲרֶיךָ אֲתֵן אֶת-הָאָרֶץ. יג) ויעל מעליו אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר אֹתוֹ: יד) ויצב יעקב מצבה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר אֹתוֹ מִצְבַּת אֲבֹן ויסד עליה נֶסֶךְ ויצק עליה שֶׁמֶן: טו) ויקרא יעקב את שם הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר אֹתוֹ שָׁם אֱלֹהִים בֵּית אֵל: טז) ויסעו מִבֵּית אֵל ויהי עוד כְּבֵרֶת הָאָרֶץ לְבוֹא אֶפְרַתָּה וַתֵּלֶךְ רַחֵל וַתִּקַּשׁ בְּלִדְתָּהּ: יז) ויהי בהקשְׁתָּהּ בְּלִדְתָּהּ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמְּלַדֶּת אֵל תִּירָאִי כִּי גַם זֶה לָךְ בֵּן: יח) ויהי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מָתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶן אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא לוֹ בְּנִגְמִין: יט) ותמת רַחֵל וַתִּקְבֹּר בְּדֶרֶךְ אֶפְרַתָּה הוּא בֵּית לָחֶם: כ) ויצב יעקב מצבה על קְבֻרָתָהּ הוּא מִצְבַּת קְבֻרַת רַחֵל עַד הַיּוֹם:

3. רש"י

"וסופך שהקב"ה נגלה אליך בבית אל ומחליף את שמך, ושם הוא מברכך, ואני אהיה שם ואודה לך עליהם".

4. הרמב"ן

"שמך יעקב – יאמר כי עתה עודך נקרא יעקב אף על פי שהחליף שמך שרו של עשו. כי הוא לא נשתלח להחליף את שמך".

5. הרד"ק

"ויאמר – יש רשות למלאך להוסיף על שליחותו כפי אשר יראה, כמו המלאך שהציל את לוט שאמר: הנה נשאתי פניך גם לדבר הזה (בראשית י"ט כא) או שאמר לו זה בשם האל"

6. הבטחת ה' מול נדרו של יעקב

הנדר:	התנאי:	הבטחת ה':
והיה ה' לי לא-הים	אם יהיה א-הים	והנה אנכי עמך
	עמדי	ושמרתיו בכל אשר תלך
וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך והאבן הזאת... יהיה בית אלהים	ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש ושבתי בשלום אל בית אבי	והשבתיך אל האדמה הזאת

7. בראשית ל"א, יב-יג

"ואנכי האל בית אל אשר משחת שם מצבה אשר נדרת לי שם נדר. עתה קום צא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך".

8. בראשית כ"ח

י ויצא יעקב מבאר שבע וילך חֲרָנָה. יא ויפגע בַּמָּקוֹם ויִלֵן שָׁם כִּי-בָא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מִרְאֲשֵׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. יב ויחלם וְהִנֵּה סֹלֶם מִצַּב אֲרָצָה וְרֹאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מַלְאָכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וִירְדִים בּוֹ.

9. בראשית ל"ב

ב ויעקב הלך לְדֶרֶכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ-בּוֹ מַלְאָכֵי אֱלֹהִים. ג ויאמר יעקב כִּי-אֲשֶׁר רָאָם מִחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה ויקרא שם-הַמָּקוֹם הַהוּא מַחְנֵים.

10. בראשית ל"ב

כב ותעֵבֶר הַמְּנַחָה עַל-פְּנֵי וְהוּא לָן בְּלִילָה-הַהוּא בַּמְּחִנָּה. כג ויקם בְּלִילָה הוּא וַיִּקַּח אֶת-שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת-שְׁפָחָתוֹ וְאֶת-

18. תנחומא, וישלח, ח'

"הלך ונעשר (בחרו) ובא וישב לו ולא שילם את נדרו, הביא עליו את עשו ובקש להרגו... לא הרגיש. הביא עליו המלאך ורפש עמו ולא הרגיש... כיון שלא הרגיש באת עליו צרת דינה... כיון שלא הרגיש באת עליו צרת רחל... אמר הקב"ה עד מתי יהא הצדיק הזה לוקה ואינו מרגיש באיזה חטא לוקה, הריני מודיעו, שנאמר: 'ויאמר א-הים אל יעקב קום עלה בית אל ושב שם'... לא הגיעו הצרות האלו אלא על שאיחרת את נדרך".

19. ויקרא רבה, פרשה לו, מהד' מרגליות, עמ' תתנד-תתנה

אמר ר' שמואל בר נחמן כל מי שהוא נודר ומשהא את נדרו סוף שהוא בא לידי עבודה זרה ולידי גילוי עריות ושפיכות דמים. ממי את למד כולהו? מיעקב אבינו. על ידי שנדר ושהא את נדרו בא לידי כולן. עבודה זרה מניין? דכתיב... 'הסירו את אלהי הנכרי'. לידי גילוי עריות מניין? 'ותצא דינה בת לאה...'. לידי שפיכות דמים מניין? 'ויהי ביום השלישי...'. ורבנן אמרין כל מי שהוא נודר ומשהא את נדרו סוף שהוא קובר את אשתו. ממי את למד? מיעקב אבינו שעל ידי שנדר ושהא את נדרו קבר את אשתו שנא'...

20. רש"י

"מה ענין דבורה בבית יעקב?"

21. בראשית רבה, פרשה פא, ה

"באה ליה בשורתא שמתה אמו".

22. בראשית ל"ה

כז נבא יעקב אל-יצחק אביו ממרא קרית הארבע הוא חברון אש-גר-שם אברהם ויצחק.

23. בראשית כ"ח, ג-ד

"ואל שדי יברך אתך ויפרך וירבך והיית לקהל עמים. ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך, לרשתך את ארץ מגריך אשר נתן אלהים לאברהם"

24. בראשית ל"ה, יא-יב

"ויאמר לו אלהים אני אל שדי פרה ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממך ומלכים מחלצוך יצאו. ואת הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק לך אתננה ולזרעך אחריך אתן את הארץ"

25. הרב יונתן גרוסמן

ניתן לאמר שבמתח הזה שיעקב מסמל בחייו, שרויים כולנו: מצד אחד אנחנו אנשים "פרטיים", עם דאגות אישיות ושיאיות הקשורים לחיינו הפרטיים, אולם מצד שני, פרשיית נדרו של יעקב צריכה להזכיר לכולנו, כי קיימת עמידה נוספת, השזורה גם היא בתוך חיינו - היותנו חלק מעם ישראל הנושא בשורה לאומית ייחודית לעולם כולו. וגם פן זה דורש מאיתנו מאמצים. אל לנו לשכוח את קיום הנדר הקשור "באדמה הזאת", גם אם כולנו מחויבים לנדרים שונים של "בית אבי".

אחד עשר ילדיו ויעבר את מעבר יבך. כד ויקחם ויעברם את-הנחל ויעבר את-אשר-לו. כה וינתר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. כו וירא כי לא יכל לו ויגע בכף-ירכו ותקע כף-ירך יעקב בהאבקו עמו. כז ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם-ברכתני. כח ויאמר אליו מה-שמך ויאמר יעקב. כט ויאמר לא יעקב ויאמר עוד שמך כי אם-ישךאל פי-שרית עם-אלהים ועם-אנשים ותוכל. ל וישאל יעקב ויאמר הגידה-נא שמך ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך אתו שם. לא ויקרא יעקב שם המקום פניאל כי-קאיתי אלהים פנים אל-פנים ותנצל נפשי. לב ויזרח-לו השמש כאשר עבר את-פנאל והוא צלע על-ירכו.

11. בראשית ל"ג

י ויאמר יעקב אל-נא אם-נא מצאתי חן בעיניך ולקחת מנחתי מידך כי על-פן קאיתי פניך פראת פני אלהים ותרצני. יא קח-נא את-ברכתי אשר הבאת לך פי-חנני אלהים וכי יש-לי-כל ויפצר-בו ויקח.

12. בראשית רבה, פר' עח

"מה פני א-הים 'ולא יראו פני ריקם', אף את ולא יראו פני ריקם".

13. שמות ל"ג, יב-יד

...ואתה אמרת ידעתך בשם וגם מצאת חן בעיני. ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך הדעני נא את דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך... ויאמר פני ילכו והניחתי לך..

14. השוואה בין דברי משה לה' לדברי יעקב

דברי משה	דברי יעקב
את אשר תשלח עמי	ואשלחה להגיד לאדני
ואתה אמרת	ואתה אמרת היטב
ידעתך בשם	היטיב עמך
אמצא חן בעיניך	למצוא חן בעיניך
ויאמר פני ילכו	אכפרה פניו במנחה
והניחתי לך	ההלכת לפני

15. שמות ל"ג, יב-יז

...וגם מצאת חן בעיני. ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך הדעני נא את דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך... ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך... גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי מצאת חן בעיני..

16. בראשית ל"ג

...ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך... ויאמר למצא חן בעיני אדני... ולקחת מנחתי מידך... ויאמר למה זה אמצא חן בעיני אדני...

17. בראשית ל"ב, י-יג

ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק ה' האמר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך. קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות... כי ירא אנכי אתו פן יבוא והכני אם על בנים. ואתה אמרת היטב איטיב עמך ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרב.